

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum homo possit satisfacere Deo de aliquo peccato
mortali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

aliā non: sicut dicitur in Amos, quando quis de vno peccato penitet & de alio non. Postea ponit auctoritatē Ambrosii quī dicit, q̄ si fides desit p̄na satisfaciit vt possit de alio peccato satisfacere. Postea ponit ad idem vna rationem ipsorū quæ talis est: aliquis qui de vno peccato penitet & satisfaciit aliis tacitis de quibus postea si confessus fu erit nō videtur rationabile quod pro peccato illo iterato satisfaciatur, nec videtur rationabile secundū consuetudinem ecclesiæ pro eodem peccato non iterato illi penitentiam bis imponi, ergo similiter illa satisfactio qua de vno peccato satisfaciit est sufficiens. Postea respondet ad ista, & primō ad auctoritatē Greg. quæ est intelligenda quantum ad operis desertionē, & non quantum ad veniā. potest enim aliquis vnus peccati opus deserere & non alterius. Non coniequitur tamen veniā: quod probat per dictū euangelicū, vt patet in litera. Ad auctoritatē autē Ambrosii respondet, q̄ fides accipitur ibi pro cōscientia sub hoc sensu, q̄ cūm aliquis habet peccatū de quo non habet cōscientiam quia nō recolat, & cūm flagellatur a Deo cogitat q̄ forte hoc sit pro aliquo peccato suo & patienter sustinet: tunc illa p̄na satisfaciit pro peccato ignorato vel ei reuelatur. Ad rationē aliorū respondet q̄ satisfactio de vno peccato sine alio nō valet: tunc cōtra hoc inducit auctoritatē euangelii Luc. ii. date elemosynam & munda sunt vobis omnia. vt sic videtur etiam q̄ impenitētes dando elemosynā satisfaciunt de peccatis. Ad hoc enim respondet Magister, cūm elemosyna sit opus misericordie, & scriptum sit, miserere animæ tuæ placens Deo, prius debet homo dare sibi elemosynā quam alteri, qui autem impenitens est nō miseretur animæ suæ, cūm scriptū sit: qui diligit iniquitatē odit animā suam, & ideo prius debet homo misereri animæ suæ penitendo & postea dare aliis elemosynas corporales. Postea ponit opiniones aliquorū dicentium, q̄ licet satisfactio non valeat de vno peccato sine alio, valebit tamen quando de alio peccato ageretur penitentia: quod probatur per duas auctoritates Augustini positas in litera, Magister autem respondet ad illas auctoritates dicens, quōd Augustinus non intellexit q̄ bona quæ fiunt ab aliquo quando est in peccato viuifcentur per frequentem penitentiam: & si intelligeretur de bonis factis in peccatis, exponendum esse quōd valerent ad diminutionem p̄næ inferni & non ad consecutionem p̄næ æterni. In fine epilogat de prædictis. Et in hoc terminat &c.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum homo possit satisfacere Deo de aliquo peccato mortali.

Tho. 3. q. 1. ar. 2. ad 2. q. 26. ar. 3.

Circa distinctionem istam queritur primo de satisfactione. & secundo de partibus eius quæ sunt elemosyna, ieiunium, & oratio. Circa primum queritur vtrum homo possit satisfacere Deo de aliquo mortali peccato. Et arguitur q̄ non: quia secundū Ansel. cur Deus homo. per illa fit satisfactio quæ nō possent ab homine exigi nisi peccasset, sed quicquid est vel esse potest in nobis posset Deus à nobis exigere, etiam si nō peccassemus ratione beneficii creationis, ergo per nihil quod sit in nobis posset Deus satisfacere.

2. Item grauius est peccatū actuale mortale q̄ originale, quia actuale mortale meretur p̄nam damni & sensus, originali verō debetur p̄na damni tantū: sed pro peccato originali nō potest purus homo satisfacere, ergo nec pro peccato actuale.

3. **IN CONTRARIUM** arguitur: quia Deus nihil præcipit impossibile, sed Deus præcipit penitentiam pro satisfactione, Luc. 3. Facite dignos fructus penitentis, quare &c.

4. **RESPONSIO.** Videndum est primo quid sit satisfactio, secundo an homo possit satisfacere Deo.

5. Quantum ad primum sciendum est, q̄ satisfactio est actus iustitiæ commissæ per offensam, ad æqualitatem iustitiæ per emendam, & differt à restitutione propriæ dictæ. Cum enim iustitia ordinet hominē ad alterum qui ordo potest esse vel quo ad res exteriores vel quo ad actus & passiones dupliciter potest se homo habere iniuste ad alterum, vel in rebus tantum iniuste eas subtrahendo

vel retinendo sine iniuria personæ: vt in vsura, vel in actibus iniuriando alteri tantum verbo vel factis, etiam si de rebus exterioribus nihil subtrahat. Prima inæqualitas reducitur ad æqualitatem iustitiæ per restitutionem, sed secunda reducitur ad æqualitatem iustitiæ per satisfactionem. Quandoq̄ tamē restitutio accipitur pro satisfactione, sed proprie loquendo restitutio est tantum de rebus exterioribus iniuste habitis, satisfactio autem est pro iniuriis iniuste illatis. Ex quo patet, q̄ licet ad restitutionem sufficiat reductio ad æqualitatem iustitiæ in rebus, ad satisfactionem tamen requiritur reductio ad æqualitatem iustitiæ & amicitie, quia iniuriōsa actio nō solum est contra iustitiam, imō etiam contra amicitiam: est igitur satisfactio recompenratio offensæ per emendam ad reconciliandam amicitiam. Et hæc de primo.

6. Quantum ad secundum an homo possit satisfacere Deo pro aliquo peccato, dicendum q̄ cūm satisfactio sit actio iustitiæ reducens id quod est inæquale ad æqualitatem, oportet in satisfactioe proprie dicta esse æqualitatem inter offensam & emendam. Æqualitas autem ista dupliciter potest accipi, scilicet vel secundum absolutam cōparationem rei ad rem, & ista est æqualitas proprie dicta: vel potest accipi solū secundum acceptationem illius cui fit emenda, & hæc est æqualitas interpretatiua solum. Dicendum ergo q̄ accipiendū satisfactioem proprie quæ requirit æqualitatem rei ad rem, sic impossibile est hominē Deo satisfacere pro aliquo peccato, accipiendū tamē largē satisfactioem prout requirit solum æqualitatem emendæ ad offensam secundum diuinā acceptationem, possibile est hominē deo satisfacere. Primum patet sic: hō minus efficitur homo debitor deo ratione peccati commissi q̄ ratione beneficii accepti, sed homo non potest reddere deo aliquid æquiualens secundum quantitatem rei pro beneficiis acceptis. in honoribus enim & ceteris quæ sunt ad deos & parentes, impossibile est reddere æquiualens etiam secundum Philof. ergo similiter homo non potest reddere Deo emendam æqualem secundum quantitatem offensæ peccati commissi. Secundum sic patet: quia amicitia nō exigat æquiualens secundum rem, sed illud quod est possibile, vt dicitur. s. Ethic. licet acceptatio est amicitia, ergo sufficit ad satisfactioem largē dictam reddere æquiualens secundum diuinam acceptationem. Et istud est homini possibile cūm acceptatio amicitie sit solum de possibili.

7. Quidam tamē dicunt, q̄ licet homo ex se non possit satisfacere reddendo æquiualens, potest tamē per hoc q̄ sibi cōmunicatur meritum passionis Christi, quod fuit aliquo modo infinitum. Sed videtur primum melius dictum, quia nec ipse Christus secundum q̄ homo potuit Deo reddere pro seipso æquiualens beneficiis acceptis. Cum ergo quicquid erat in Christo secundum naturam humanam esset totum obligatum Deo & ei debitum, nō potuit esse satisfactio de condigno pro quocunque peccato considerado naturam operis vel rei, sed solum secundum acceptationem dei gratuitam. Et sic patet secundum. Contra prædicta arguunt quidam dicentes, q̄ prædicta determinatio tollit omne meritū & omnem possibilitatē satisfaciendi: quod probatur, quia qui nihil habet quod possit soluere in nullo potest satisfacere: sed secundum prædicta quicquid homo habet est debitum Deo ratione beneficii iā accepti, ergo nullus potest aliquo modo satisfacere pro delicto commissio. Eodem etiā modo tollitur meritum, quia nullus meretur, quia non habet aliquid quod possit impendere pro premio: sed secundum prædictum nullus homo habet aliquid quod possit impendere pro premio, ergo nullus homo poterit aliquid mereri. Sed ista sunt satis frivola: quia bene concludunt, q̄ nullus potest Deo satisfacere de condigno secundum æqualitatem emendæ ad offensam, nec mereri de condigno strictè & proprie sumpto vitam æternam, & hoc est concedendum. Sed de congruo secundum gratuitam Dei acceptationem potest homo mereri apud deum, & satisfacere de peccato commissio. nec prædictæ rationes probant oppositum: acceptat enim Deus nostra bona opera, vt meritoria & satisfactoria, quanuis sint in nobis ab ipso, & quanuis non reddamus ei nisi quod suum est, sicut scri

scriptum est. 1. Paral. 29. cap. Tua sunt Domine omnia, & quae de manu tua accepimus, reddimus tibi. Et haec opinio magis consonat pietati fidei quanto minus attribuitur nobis & plus Deo: vt dicat quilibet bonus cum Psal. Saluum me fecit quonia voluit me. & illud ad Rom. Non est volentis neq; currentis, sed Dei miserentis.

2 Ad primum argu. dicendum, q; secundum ordinationem diuinam satisfactio non fit per opera praceptoru quae Deus a nobis exigit etia si non peccauerimus, vnde sunt debita & no satisfactoria alicuius poenae: & sic loquitur Anselmus cum dicit. Per illa opera fit satisfactio, quae non possent ab homine exigi nisi peccasset: opera enim praceptorum exigit Deus ab homine, etia non peccante. Et sic non excluditur, quin per alia a praecipis possit homo Deo satisfacere quantum ad eius acceptationem. Verum quia Deus possit de potentia absoluta exigere omnia opera quae homo possit facere, ideo nullus homo potest satisfacere Deo de cogruo secundum aequalitatem emendae ad offensam.

3 Ad secundum dicendum, q; no est simile de peccato originali & actuali, vt comuniter dicitur: quia originale fuit peccatu totius naturae, & ideo no potuit dari fieri pro eo nisi per potentia quae aquaretur, vel praponderaretur toti naturae quae no potuit esse in pura creatura, peccatu aut actuali, licet sit grauius, est tamen persona & non natura. Vel potest dici q; Deus potest conferre purae creaturae, vt possit satisfacere de peccato originali, vt tangit personam sua propriam, sicut pro peccato actuali. Adam etia satisfecit pro suo peccato actuali quatenus fuit personale in quantum vero peccatu originale, quod fuit totius naturae, quatenus in ipso erat tota natura, non videtur quin etiam Deus de potentia absoluta potuerit purae creaturae conferre tantam gratiam, vt possit satisfacere pro peccato originali non vnus tantum, sed etiam omnium, vt dictum fuit lib. 3.

QUESTIO SECVNDA.

Vtrum aliquis possit satisfacere de vno peccato non satisfaciendo de altero.

Tho. 3. q. 86. ar. 3.

Secundo quaeritur vtrum homo possit satisfacere de vno peccato non satisfaciendo de altero. Et arguitur quod sic: quia eorum quae non habent connexionem ad inuicem vnus potest auferri sine alio, sed peccata no habent connexionem ad inuicem, alia qui haberet vnus haberet omnia, ergo vnus potest auferri per satisfactionem sine alio.

2 Item Deus est magis misericors q; homo, sed homo recipit satisfactionem vnus debiti sine alio, ergo Deus recipit satisfactionem vnus peccati sine alio.

3 Item si fuerint alicui iniuncta multa ieiunia vel elemosynae, & in peccatum cadens ea perfecit non iniungitur ei quod iteru tatum ieiunet, vel tot elemosynas det, iniungeretur autem si per ea satisfactio non fuisset impleta, ergo &c.

4 IN CONTRARIUM arguitur: quia elemosyna & ieiunium & oratio sunt partes satisfactionis, vt dictum fuit: sed per ista non fit satisfactio si homo sit in aliquo peccato, ergo nullus potest satisfacere pro vno peccato existens in alio. Minor patet quantum ad ieiunium, quia Esa. 8. Ieiunium eorum qui ad lites & contentiones ieiunabant non dicitur esse acceptum, sed & de oratione dicitur Esa. 1. Cum multiplicaueritis orationes non exaudiam, &c. Et de elemosyna vero dicit Apost. 1. Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperu omnes facultates meas, charitatem autem no habeam nihil mihi prodest, igitur.

RESPONSIO. Ista questio potest dupliciter intelligi secundum q; satisfactio potest dupliciter accipi. Vno modo potest accipi satisfactio prout includit simul & pro eodem tempore reconciliationem amicitiae, & solutionem poenae debite. Alio modo prout includit solutionem poenae debite pro offensa supponedo reconciliationem amicitiae praecedentem, & secundum hoc questio potest intelligi dupliciter. Vno modo sic, vtrum homo existens simul in pluribus peccatis possit reconciliari Deo quantum ad vnus eorum, & exolvere poenam pro illo debitam, & non quantum ad aliud. Alio modo supposito q; aliquis de vno

peccato fuerit contritus & deo reconciliatus & poenitentiam sibi iniunctam recepit, si ante solutionem poenae incidat in aliud mortale, vtrum in illo peccato mortali existens possit de primo satisfacere exoluedo poenam?

1 Quantum ad primum intelligendum, questio non est multum dubitabilis: clarum est enim q; homo existens in pluribus peccatis non potest de vno satisfacere sine alio, prout satisfactio includit reconciliationem amicitiae & solutionem poenae debite. Cuius ratio est, quia impossibile est fieri reconciliationem amicitiae hominis ad Deum quandiu in homine est impedimentum amicitiae contrarium, sed quandiu homo in aliquo peccato mortali manet, tandiu est in ipso impedimentu diuinae amicitiae contrarium, quia illa est per charitatem quae vniversa delicta operit, Prou. 4. ergo quadiu homo est in aliquo peccato mortali impossibile est q; reconcilietur deo de alio: sed satisfactio primo modo accepta includit reconciliationem, ergo &c. De hoc habetur de poen. dist. 2. cap. sunt plures. & est Aug. Istud enim veru est in satisfactione quae est inter homines. Si quis enim in pluribus offendat alterum, si non velit reconciliari nisi quoad vnus & no quoad alteru, reputaretur derisorium.

2 Si vero questio intelligatur secundo modo, scilicet vtrum homo qui reconciliatus est deo de aliquo peccato mortali per contritionem & teneatur ad poenam satisfactoriam, si postea cadat in peccatu mortale, & in tali statu faciat poenitentiam an sit a poena liberatus. sic questio est magis dubia, quia no solum diuersi, sed vnus & idem in diuersis locis contraria opinatur. Quibusdam enim videtur q; sit liberatus, quia talis est solum debitor poenae certae & finite. Sed illam exoluit, ergo non potest ab eo plus exigi. Item secundum iustitiam humanam si quis poenam taxatam & acceptam pro praecedente offensa sibi dimissa exoluit, etiam postq; de nouo offendit, liberatus est totaliter, ergo similiter est secundum iustitiam diuinam. Item si non esset liberatus ab hac poena & exolueret eam in inferno, aut ergo solueret finitam, aut infinitam: si finitam eadem ratione finita poena facta in peccato mortali debuit sufficere: si infinitam videtur inconueniens, quia no erat debitor nisi poenae finite. Item videtur inconueniens q; homo tantum puniatur pro peccato quod fuit sibi vere dimissum sicut pro peccato quod nunquam fuit sibi dimissum, alioquin nihil prodesset contritio nec confessio. Sed istud sequeretur si pro peccato dimisso puniretur aeterna poena in inferno, ergo &c. Et si dicatur q; nihil prohibet q; aliquis puniatur aequali poena pro peccato dimisso ac si non fuisset dimissum non quidem per se: quia in dimissione culpae dimittitur reatus poenae aeternae, sed per accidens. f. ratione status, & quia in inferno nulla est redemptio, non valet, quia q; in inferno non fit status expiandi poenam, hoc est quia non est ibi status expiandi culpae, & ad culpam sequitur poena. Sed istud non habet locum quoad poenam debitam dimissae culpae, quia illa iam est expiata. Et hoc expresse tenet Fra. Tho. infra, dist. 20. ar. 1. in solutione. 3. articuli.

3 Alii dicunt q; per talem poenitentiam factam in peccato mortali no liberatur quis a poena peccato debita, quia in satisfactione oportet q; restituta amicitia, aequalitas iustitiae restituitur, cuius contrarium soluit amicitiam (vt patet. 9. Ethic.) aequalitas autem in satisfactione ad deum non est secundum aequalitatem, sed magis secundum acceptationem ipsius, vt dictum est, & ideo oportet q; si offensa sit dimissa per praecedentem contritionem, quod opera satisfactoria sint Deo accepta quod dat eis charitatis, & ideo sine charitate opera facta non sunt satisfactoria. Et iste modus licet sit durior, est tamen securior q; prius, & ideo magis est consulendus, primus tamen no est totaliter condemnandus.

4 Secundum hanc opinionem potest responderi ad rationes primae opinionis. Ad primam dicendum q; peccator postquam reconciliatus est, est debitor poena finite non qualitercunq; soluendae, sed in statu gratiae in quo solum est Deo accepta. Alioquin est debitor tantae poenae quantum meretur culpa, & illa est infinita. Ad secundam dicendum quod non est simile de poena pro offensa commissa in hominem cui potest responderi emendata aequaliter